

commonly used figurative language means are metaphors. The author determines the role and basic functions of the title in the composition of text, which is one of the most effective means of readership interest. The modern trends in the use of metaphor in the role of title of popular science text on the base of scientific and scientific and critical articles of journal „Naukovyj Svit” are analysed too. The role of titles in uncovering and developing the theme of text, its coherence and integrity, as well as of the main functions of the title are also studied. It was found that figurative metaphors are the most commonly used among the other types of them, but, unlike metaphor-titles, the most common is cognitive and nominative ones. The author reveals the structural features of studied metaphors too. The study of modern trends in the use of other tropes in popular science texts, traditional and transformed phraseological units, paraphrase in particular is stated as prospective.

Key words: popular science text, tropes, title, figurative metaphors, cognitive and nominative metaphors, metaphors in form of noun and verb.

Стаття надійшла до редакції 11.01.2013 р.

Прийнято до друку 24.01.2013 р.

Рецензент – к. філол. н., доц. Леснова В. В.

І. Р. Мисько (Київ)

УДК 811.111'373:821.111 (477)'19'

**САКРАЛЬНІ ЛЕКСЕМИ У ТВОРЧОСТІ ЮРІЯ КЛЕНА
(на прикладі функціонування агіонімів)**

Вивчення української сакральної лексики до останнього часу перебувало на периферії мовознавчих досліджень і здійснено переважно вченими діаспори, які зосереджували увагу на її окремих групах, насамперед на християнсько-церковній термінології (О. Горбач, Є. Грицак, П. Ковалів), етимології та шляхах запозичення (О. Горбач, П. Ковалів, І. Огієнко), акцентуації та правописі (І. Огієнко) тощо. Відрадною можна вважати той факт, що сакральна лексика, головним чином ономастика, повертається до поля розгляду науковців. Питанням ономастичного феномену в українській мові присвячено дисертації Л. Белея, Є. Беліцької, С. Бібли, О. Бірюкової, Н. Бойко, І. Бочарової, Ю. Браїлко, Т. Гриценко, Н. Жовтої, О. Карпенко, Ю. Карпенка, Н. Колесник, Л. Кричун, Т. Крупеньової, М. Мельник, Т. Можарової, Ю. Осінчука, Н. Павлюк, Л. Петрової, Н. Піддубної, Л. Селіверстової, А. Соколової, М. Торчинського, О. Усової, І. Хлистун, Л. Шестопалової, Г. Шотової-Ніколенко.

Сакральна лексика – це окремий розряд лексичних одиниць, що характеризуються спільним стильовим значенням, яке, нашаровуючись на предметно-поняттєвий зміст, є компонентом загальної семантики та

вказує на усталене вживання лексем з макрокомпонентом „священне” в конфесійному різновиді сучасної української літературної мови, тобто містить додаткову „непредметну” інформацію й точно сигналізує про сферу побутування слова, у якій його денотативно-сигніфікативний елемент передається оптимально.

Християнська символіка має корені, що забезпечують існування бодай мінливих, але вічних у своїй основі образів і уявлень. „Головні символічні фігури будь-якої реалії, – твердить К. Юнг, – завжди виражають певну моральну й інтелектуальну установку. Як приклад я міг взяти би хрест з усіма його багатограними релігійними значеннями” [Юнг 1991: 172]. У багатьох онімах-символах відбито категорії теологічні, космогонічні, метафізичні, тобто категорії трансцендентного світобачення.

Інтерпретація сакральної лексики й символіки – це тлумачення взаємин, які склалися в історії культури між текстами двох творів: текстом Біблії й конкретним текстом художнього твору. У цьому контексті однією з найважливіших проблем, пов’язаних з вивченням біблійних елементів у художньому творі, є проблема *sacrum*’у, оскільки біблійний символ у художньому тексті відображає „сакральний” досвід автора, будучи результатом діалогу автора з Біблією. В історії європейської культури *sacrum* як категорія сформувалася й функціонує в трьох ідейно-естетичних парадигмах – міфологічній, релігійно-християнській, соціально-політичній. Ці ідейно-естетичні парадигми є своєрідною методологічною системою координат, яка дає можливість шукати сакральні елементи в українській поезії загалом і в текстах Юрія Клена зокрема.

У художньому тексті, особливо поетичному, релігійно марковані контексти, ірраціональні вияви сакрального – це, як влучно підмітив І. Набитович, своєрідні краплини роси на синхронній павутині, якою є текст. Зчеплення кожної з таких, метафорично кажучи, „росинок концептів” змушує бриніти увесь текст-павутину (текст-„тканину”), породжує розлогі конотації, посилює можливість віднайдення прихованих семантичних просторів, тобто дає можливість побачити нові інтерпретаційні ракурси [Набитович 2008: 52].

У поезії ХХ ст., для якої характерна ускладненість естетичних та стильових пошуків, особливого значення набуває образ-символ. Символ досить часто оформляється в культурний код минулого, сакрального. Водночас він дає змогу письменникові зіставляти естетичну дійсність зі сферою ідеального [Поліщук 1997: 2]. Із цього погляду особливим є інтерес творців модерної літератури, зокрема й української, до образів Біблії та християнської традиції, що надзвичайно продуктивні в поетичній творчості. Як слушно зазначає В. Антофійчук, „ХХ століття з усією переконливістю продемонструвало неканонічні підходи до трансформації традиційних структур, що зумовилися кардинальними змінами в усіх формах людського буття і світоглядними засадами їх

осмислення” [Антофійчук 2000: 29].

Відомо, що поетам празької групи, як і неокласикам, притаманна закоріненість у світ античних та біблійних образів, мотивів, сюжетів. До того ж в осмисленні Біблії неокласики звертаються до найтрагічніших подій біблійної історії, яка своєрідним чином у художній формі проектувалася на національний ґрунт.

У поліфункціональній за семантикою й лексико-граматичними ознаками системі сакральної лексики в окрему групу виділяють власні назви, які мають великий виражальний потенціал і стають одним з найважливіших елементів поетичного тексту. Великим розмаїттям вони представлені у творах Юрія Клена. У поезії видатного майстра українського слова знаходимо певну кількість агонімів, тобто назв святих, узятих із Святого Письма обох завітів, що також свідчить про вплив релігійної культури на творчість Юрія Клена.

Агоніми є близькими до теонімів, позначені сакральністю. За М. Зубовим вони є особливим різновидом антропонімів, що позначає імена святих, – оскільки він об’єднує і реальні, і гіпотетичні назви. Такий підхід до класифікації цього розряду зумовлений, по-перше, тим, що поняття християнських святих дуже широке (до них належать Святі Отці церкви, апостоли, євангелісти, пророки, сповідники, мученики, великомученики, а по-друге, установлення реальності/ірреальності частини денотатів, позначуваних агонімами, досить ускладнене, оскільки історична наука не дає однозначної відповіді на факт існування біблійних осіб [Брайко 2005: 31]. Агоніми надають поетичному тексту емоційного відтінку піднесеності, виражають відповідні якості, ознаки.

Об’єктом розвідки є дослідження агонімів як імен ангелів, святих, а також преподобних мучеників Христової Церкви, які слугують для вираження головних морально-етичних цінностей релігії й надають тексту відтінку піднесеності; предметом – оніми, експліцитно та імпліцитно представлені в поезіях Юрія Клена.

Актуальність зумовлена підвищенням інтересу до виявів сакрального у творчості поетів празької групи, а також у систематизації знань, здобутих у процесі трансформації образу в канву літературного твору. Завдання полягає в різноаспектному висвітленні ономастикону Юрія Клена.

У Словнику російської ономастичної термінології Н. Подольська окреслює агонім як ім’я святого. Для прикладу наводить імена Святителя Миколая, Іллі Пророка [Подольская 1988: 26].

Багату семантичну палітру має агонім Богородиця, представлений лексемами Богоматір [Клен 1957: 79], Богородиця [Клен 1957: 78], Єгипетська Марія [Клен 1957: 312], Скорбна Мати [Клен 1992: 130].

Образ Скорбної Божої Матері набув особливого поширення в літературі, музиці та іконописі, бо став символом невимовного страждання, довготерпеливості й любові [Дмитрів 2007: 82 – 83].
„Бур’яном заростає дорога, що крізь заграву днів нас вела до далекого

Бога. Але вересом слід твоїй зацвів, Скорбна мати, що плащем у небі і під обрієм грізних років голубіє, мов спогад про тебе, синя плахта лісів” [Клен 1992: 130]. Подібною образністю для відтворення мотиву страждання Богородиці послуговується також Павло Тичина в поезії „Скорбна мати”, а також Богдан-Ігор Антонич у „Mater Dolorosa”. „І топчуть босі ноги недокурки в монастирях, де оселились урки. „Безбожник” на Христа і Богородицю карикатури Нам подає” [Клен 1957: 78]. „А може, в дні понурі великого поета нова нам об’явилась Богоматір: відважно стрівши бурю у театрі і поглядів шрапнель, заквітла діамантами з корони, яка вінчає Іверську ікону на сцені Розенель” [Клен 1957: 79].

Знаходимо в текстах Юрія Клена й ім’я ще однієї Марії – Єгипетської: „Рясофорний поет: А я у преглибокім омофорі втопив жагу єгипетських Марій і приложив епітет „незорі” до пахоців, облич і мрій” [Клен 1957: 312].

Різномасштабно дослідити експлікацію номена Богородиця допоможуть лексикографічні праці. Для прикладу візьмемо Словник синонімів, який подає таку дефініцію: „Богородиця (у християнській релігії – назва матері Ісуса Христа), Богоматір, Божа (Господня) мати (матір), Мати (матір) Божа, Пречиста Діва (Мати), Діва Марія, Владичиця церк., Цариця Небесна церк., Пресвята ж.р., церк., Пречиста ж. р., церк.; Мадонна (у католиків)” [Словник синонімів 1999: 79].

У Словнику-довіднику з релігієзнавства В. Шевченко читаємо: „Богородиця, Матір (-тері), Божа Мати (-тері), Божа, Богоматір, (-тері), Цариця Небесна – у христ. – Діва Марія, матір Ісуса Христа, котра непорочна зачала і народила його для виконання Божественного плану спасіння людства” [Шевченко 2004: 58].

Найновіший словник епітетів серед означень епітета „мати” третю позицію відводить Мати – Матір Божа: „Благословенна, вічна, всемогутня, горда, найсвятіша, пишна, праведна, пресвята, пренепорочна, свята, скорбна, скорботна, хороша” [Єрмоленко 2012: 223].

Досить щедро представлені серед агіонімів у творчості Юрія Клена символічні образи ангелів, які є своєрідними орієнтирами для християн у пізнанні Бога. Як Божі посланці ангели є посередниками між небом і землею. Ці творіння непідвладні земним законам часу й простору, їхні тіла не з плоті і крові, однак їхня присутність викликає у християн певне „благовіння”, бо вони є свідками Живого Бога. Ангел, назва ангела – це назва філософії, переклад давньоєврейського mal’ak (гр. angelos) – „вісник”. Ангели є духами, призначеними служити вісниками Бога [Ланглуа 2004: 25].

Образ ангела постулює Малий теологічний словник Джералда О’ Колінза: „Ангели (з гр. „Ангели = висланці = посланці”). Духовні посланці Бога, визнані, хоча і в особливій формі, юдаїзмом, християнством, ісламом [О’Колінз 1997 : 11].

Образ ангела в поезії Юрія Клена творить семантичну парадигму, яка складається з різних символічних компонентів, що набирають у художній цілісності твору таких значень: 1. Ангел – посланець Божий, посередник між Богом і людьми: „Он золоті мені вже сніться сходи, що янголів вели у височінь, і хтось мене на ті ступені зводить, де чути голос Божеських велінь” [Клен 1957: 73]. 2. Ангел – приклад найдосконалішого служіння Богові: „Ще перші сльози радості й горичі дрижать, як на березовій корі, але все славлять янголи вгорі Твоє ім'я, благословенне тричі” [Клен 1992: 108]. 3. Ангел – Господній воїн, борець зі злими силами: „І ось мечем двосічним янгол кари почав тебе на частки паювати чи згадувався Карлові твоєму той другий Карл, що у його державі, світило йому сонце в діадему, не знаючи вечірньої заграви” [Клен 1957: 46]; „Коли, Господнім гнівом вицять налита, перекипала чаша, яку мав пролити ангел кари, наказав Бог Ноеві ковчега спорудити” [Клен 1992: 160]; „Але що це, що це? Світло, і сльози радості там, де яблуня розквітла, хтось розбризкав срібний чар. Що то за ясне видіння? Чи то яблуневий цвіт, чи у білому горінні зносить янгол жезла віт?” [Клен 1992: 72].

Аналіз був би неповним без залучення означення з теологічного словника Райнера – Форгрімлера, який розглядає ангела крізь три призми: 1) вчення Святого Письма; 2) традиція; 3) вчення систематичної теології і – подає таке пояснення: „Ангел (гр. звістун) ще з часів середньовіччя означає понадлюдську створену істоту, „чистий” дух” [Рагнер 1996 : 24 – 25].

Згідно з ученням Діонісія Аеропагіта, у небесній ієрархії існує дев'ять чинів ангелів: у безпосередній близькості до Бога розташовані Серафими, Херувими, Престоли. Серафими розчиняються у вічній любові й поклонінні Богові. Вони є представниками Божественної Любові, їх змальовують у червоному одязі зі свічками в руках: „Тоді згадай, де ти віддавна був, щоб ти, розтерзаний між димів, у тишині надзоряній прочув співучий трепет серафимів” [Клен 1957: 83]; „Правдивий світ, - не той, для ока зримий, – крилами розтинаючи Вогонь. Гойдають тихо грізні серафими на терезах своїх долонь” [Клен 1992: 120]; „Шукаю марно шлях до бога, усі стежки позаростали будяками. Скрізь літаки із нерухомими з небес крилами гудуть, що вже немає серафимів, і зверху шлють клубки їдких і сивих димів” [Клен 1957: 76].

Херувими знають Бога і служать Йому, а також вони є представниками Божественної Мудрості. Зображують херувимів у голубому й жовтому одязі, часто з книгами в руках. Престоли представляють Божественну Справедливість, їх змальовують в одязі суддів і з атрибутами влади. Престоли отримують свою славу безпосередньо від Бога й передають її іншій ієрархії, яку творять Володарі, Сили і Влада. Ангели цієї ієрархії керують зірками. Вони мають корони, а також тримають скіпетр як символ влади. Володарі,

Сили і Влада просвічують третю ієрархію, через яку здійснюється зв'язок Божественної волі з універсумом і людиною. Вони керують долями націй. Архангели – це небесні воїни. Ангели – охоронці праведних. Ангели й Архангели є вісниками, посланцями Бога. Ангели складають численні ангельські хори, які оспівують Божу славу. Якостями й функціями ангелів є сила, енергія, політ, спокій, тиша, краса, благородність, служіння, опіка, відданість, вихваляння [Дмитрів 2007: 87].

З-поміж усіх чинів ангелів символічні образи архангелів найчастіше з'являються в поезії Юрія Клена. На ім'я в Біблії названі чотири архангели: Михаїл, Рафаїл, Гавриїл і Уриїл. Як Божі посланці вони володарюють над чотирма вітрами й символізують чотири сторони світу. Прикметно, що в поетичній творчості Юрія Клена не завжди чітко окреслений образ архангела. Дуже часто цей образ не так дається, як задається через спектр розлогих символічних значень. Чотири ангели символізують окремі аспекти християнської єдності: Гавриїл відповідає принципіві Бога-Отця, Михаїл і Рафаїл символізують цілительний аспект Ісуса Христа, Уриїл є знаком Святого Духа: *„Не наш уявляв у яснім громі архангел віщі сні. Нам тьмане золото соломи і простір царини”* [Клен 1992: 76] або *„Як архангел винозорий з свого крила позичить нам перо, щоб ту скажену гру фантасмагорій ми записали на блакитній тлі, де літери горіли б нам у млі”* [Клен 1992: 34].

У біблійному словнику „Святе письмо в європейській культурі” А. Ланглуа подибуємо сакральний онім „архангел”, що означає старший (гр. arkos) серед ангелів. Християнська традиція називає трьох ангелів: Михаїла (Дан. 10,13; Юд.1, 9; Од.12, 7), Рафаїла (Тов. 3,17), Гавриїла (Дан.8, 16; Лк. 1, 26); в юдейській традиції їх більше [Ланглуа 2004: 90]. *„Коли тобі являтимуться в снах, віщуючи руїну, смерть і горе, страшні архангели, що двинуть зорі і долю світу важать на мечох”* [Клен 1992: 62].

Архістратиг (з гр. – головний полководець) – назва архангела Михаїла як вождя небесних сил у боротьбі з дияволом. Святого архістратига Михайла вважають у народі патроном Києва: *„І життя було, як книга нерозкрита між долонь. Але меч архістратига враз моїх торкнувся скронь”* [Клен 1992: 74].

Такі власні назви, як **князь Володимир, Іоанн Хреститель, Святий Георгій, пророк Єремія**, також належать до групи агіонімів. Зазвичай вони складаються з двох або трьох компонентів: чину, імені та дескриптора (апозитива, який найчастіше описує особу та є прикметником). Юрій Клен у своїх поезіях вплітає агіоніми, де опускає один або й два компоненти. Це не додає складності у відчитанні образів, радше – навпаки, наділяє їх лапідарністю й виразністю.

Володимир Святославич, Володимир Великий (після хрещення Василь; пом. 1015) – великий князь Київський з 980. Прийняв християнство, можливо, в кін. 987 або на поч. 988 та запровадив його на

Русі як державну релігію. Датою хрещення киян науковці вважають 988, 989 або 990. [Шевченко 2004: 86]. У поезії натрапляємо на агіонім **святий Володимир**. Поет подає конкретизатор „святий”. З контексту розуміємо, що в ролі адресата постає київський князь Володимир Великий. Образ хреста стає символом князя, який високо понад Дніпро благословляє мертвих: *„Глянь! Скрізь болото і твань, вітер гасає по жертвах. Тільки Святий Володимир високо понад Дніпром благословляє мертвих погаслих хрестом”* [Клен 1992: 126].

Ім'я Єремії – біблійного пророка – набуває чіткого метафоричного узагальнення: поет наполегливо шукає пророка для вітчизни, для України, яку палко любить і вболіває за її майбутнє: *„О, наслухай: крізь вихор, що шумить, на згарищах, де все німіє, тонким фальцетом, хвилячи, звучить високий голос Єремії”* [Клен 1957: 247].

Іоанн Хреститель, Іоанн Предтеча, за Євангелієм, провісник приходу Месії – Ісуса Христа. Він хрестив Ісуса і велику кількість євреїв у Йордані і був страчений за наказом правителя Галілеї Ірода Антипи [Ланглуа 2004: 165]: *„Поглянь: у Володимирському соборі уряджено шантан. Тріолить у царських вратах сопрано під образом Хрестителя Йоана хтось смочче мазагран”* [Клен 1957: 78].

Мимоволі поет змушує задуматися над постаттю Юрія-Змієборця, який, проте, не окреслюється конкретизатором. Змієборець, який є уособленням перемоги над ворогом, проте в поезії звучить зовсім у другому ракурсі, оскільки хтось прибрав постать Юрія як оборонця рідної землі: *„Знов маніфестом ієрарха святиться русь новітніх днів. Даровано їй патріарха і настановлено ченців. Здушивши волю кожний відрух, хтось постать Юрія прибрав, католицизму «хижу гідру» конем рудавим притоптав”* [Клен 1957: 240].

Ім'я Каїн досить часто вживають у світовій літературі, здебільшого з негативною конотацією. Каїн – за Біблією, – старший син Адама та Єви, який убив свого брата Авеля, чабана, за те, що дари останнього Бог Яхве прийняв, а дари Каїна відкинув [Ланглуа 2004: 174]. Юрій Клен шукає зрадника, відступника між своїми: *„Хто хоче в Армію Червону?” Шугнув по лицях переляк, і чути відповідь колони, яку дає на це Щербак: “Не знайдеться між нами Каїн у цю страшну, жорстоку мить. Ми бачимо, що нас чекає, та вам не будемо служити”* [Клен 1957: 67].

Святий – людина покликана до повної особистої досконалості чи вже тепер втішається цим станом у Богові. Усі охрещені християни покликані до святості. Окремі з них після смерті офіційно визнають особливо святими. Леон Блой написав про життя так: *„Єдина сумна річ – це недостатня любов до Бога і брак святості”* [О'Колінз 1997: 263]: *„Не йдуть уже святі по сходах тих, які вели на крилос, та ще тьмяніють там, де морок виріс, їх німби золоті”* [Клен 1957: 78].

Пророк (гр. – релігійний передвісник). У загальному теологічному розумінні пророком можна назвати будь-яку особу, яка є уповноваженою переказувати об'явлення Божі і яка не тільки досліджує ласку

самовираження Бога, а й керована й посвячена Богом (чуда), також об'єктивізує (інтерпретує) її у правильний спосіб, те означає непогрішне (хоча й неповне) і згідне з конкретною ситуацією, властивою їй самій і її оточенню, і яка, йдучи за Божим закликом, проголошує його об'явлення світові [Рагнер 1996: 411]: „*Тепер підносять глас газетярі, а не співці, сівілли і пророки. Як всевидюче око угорі, якась потвора, чудище стооке, за нами стежить пильно день і ніч, думки відгадує і числить кроки*” [Клен 1957: 107]; „*І ось, як у магічному півсні, де в леті маєть кінські гриви, являється їм чорний привид, що мчить в вальпургієвім тумані. Одного дня в палац примандрував з сибірських тайг той гострозорець, чаклун, пророк і чудотворець, що брав у бран – і царство зчарував*” [Клен 1957: 30]; „*Він вам покаже синагогу, де катували пророк лихого Гога і магота. З ним зайдете Ви без морок той кут за Празьким забородом, де з Майрінком стикався Гогем. І може, десь під мряку й доц вам явиться великий цадик, що проклинає той порядок, який завів німецький вождь*” [Клен 1957: 221].

Отож символічна парадигма образу ангела, архангела Діви Марії, пророків доволі повно представлена в поезії Юрія Клена. Цілком зрозумілим стає те, що інтерпретація біблійних образів мало коли виходить за межі християнської традиції.

Проаналізований матеріал переконує в тому, що Юрій Клен не лише видатний поет, а й великий майстер слова. Велич його виявляється і у створенні оригінальних поетичних образів, і в доборі лексичних засобів для їх змалювання. Церковна лексика досить широко представлена в поезіях митця різними тематичними групами слів. У цьому вбачаємо не лише глибоку пошану до релігії та культури рідного народу, а й повноправність уживання сакралізмів у поетичному мовленні.

Аналізуючи вірші Юрія Клена з біблійними сюжетами, добачаємо глибоку закоріненість авторського мовомислення у Святому Письмі. Особливість рецепції та інтерпретації біблійного матеріалу полягає в тому, що він завжди проектує його на сьогодення, адже сам Юрій Клен говорив, що, звертаючись до минулого, він вкладає в нього нові ідеї. Поет пропонує читачеві ґрунтовне переосмислення, нові інтерпретації біблійних символів, і в цьому реалізує не тільки своє право на новаторство, а й свій обов'язок дати естетичну картину світу, суголосну світорозумінню людини ХХ ст. та її духовним пріоритетам. Перспективним видається дослідження геортонімів у творчому доробку Ю. Клена, а також агіонімів у творчості празької групи загалом. Вони панорамно представлені у творчості О. Стефановича, Є. Маланюка, Н. Лівницької-Холодної.

Література

Антофійчук 2000 – Антофійчук В. Євангельські образи в українській літературі ХХ століття / В. Антофійчук. – Чернівці : Рута,

2000.– 335 с.; **Браїлко 2005** – Браїлко Ю. І. Конфесійна лексика у творчості українських поетів 60 – 80-х років ХХ ст. (семантико-стилістичний аспект) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 „Українська мова” / Ю. І. Браїлко. – К., 2005. – 20 с.; **Дмитрів 2007** – Дмитрів І. І. Християнська символіка у поезії католицьких письменників Західної України міжвоєнного періоду ХХ століття : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01/ Дмитрів Ірина Іванівна. – Дрогобич, 2007. – 196 с.; **Єрмоленко 2012** – Єрмоленко С. Я. Новий словник епітетів української мови / С. Я. Єрмоленко, В. І. Єрмоленко, С. П. Бибик. – К. : Грамота, 2012. – 488 с.; **Зубов 1982** – Зубов Н. И. Древнерусская теонимия (Проблема собственного и нарицательного) : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. філол. наук : спец. 10.02.01 „Русский язык” / Н. И. Зубов. – Одесса, 1982. – 24 с.; **Клен 1992** – Клен Ю. Твори / Юрій Клен. – Нью-Йорк, 1992. – Т. I. – 382 с.; **Клен 1957** – Клен Ю. Твори / Юрій Клен. – Торонто – Канада, 1957 – 1960. – Т. II. – 1957. – 349 с.; Т. III. – 1960. – 221 с.; Т. IV. – 1960. – 408 с.; **Ланглуа 2004** – Святе Письмо в європейській культурі : біблійний слов. : пер. з фр. / Ланглуа А., Ле Муане А., Спірс Ф., Тібо, Требюшон М., Фуйу Д. – К. : Дух і літера, 2004. – 320 с.; **Набитович 2008** – Набитович І. Універсум *sacrum*'у в художній прозі (від Модернізму до Постмодернізму) : монографія / І. Й. Набитович. – Дрогобич – Люблін : Посвіт, 2008. – 600 с.; **О'Колінз 1997** – О'Колінз Джералд. Малий теологічний словник / Джералд О'Колінз, Едуард Г. Фаруджі ; заг. ред. Софрона Мудрого. – Івано-Франківськ : Видано накладом Івано-Франк. катехетичного духовного ін-ту, 1997. – 448 с.; **Подольская 1988** – Подольская Н. Словарь русской ономастической терминологии / Н. Подольская. – М. : Наука, 1988. – 192 с.; **Поліщук 1997** – Поліщук Я. Символи і метаморфози: Своєрідність християнської символіки в модерній українській поезії перших десятиліть ХХ століття / Я. Поліщук // Дивослово. – 1997.– № 12. – С. 2 – 5; **Рагнер 1996** – Рагнер К. Короткий теологічний словник / К. Рагнер, Є. Форґміллер. – Л. : Видано накладом Івано-Франк. катехетичного духовного ін-ту, 1996. – 663 с.; **Словник синонімів 1999** – Словник синонімів української мови : в 2-х т. / А. А. Бурячок, Т. М. Гнатюк та ін. – К. : Наук. думка, 1999. – Т. I. – 1040 с.; Т. II. – 960 с.; **Шевченко 2004** – Шевченко В. М. Словник-довідник з релігієзнавства / В. М. Шевченко. – К. : Наук. думка, 2004. – 560 с.; **Юнг 1991** – Юнг К. Г. Архетип и символ / К. Г. Юнг. – М. : Ренесанс, 1991. – 425 с.

Мисько І. Р. Сакральні лексеми у творчості Юрія Клена (на прикладі функціонування агіонімів)

У статті розглянуто проміжний ряд агіонімів, який позначає назви ангелів, святих, узятих із Святого Письма обох завітів. Однією з найважливіших проблем, пов'язаних з вивченням біблійних елементів у художньому творі, є проблема *sacrum*'у, оскільки біблійний символ у

художньому тексті відображає „сакральний” досвід автора, будучи результатом діалогу автора з Біблією.

Подано аналіз взаємин між текстом Біблії і збіркою поезії Юрія Клена. Еволюція сакралізмів простежується з урахуванням лексикографічних джерел. Образ ангела в поезії Юрія Клена творить семантичну парадигму, яка складається з різних символічних компонентів, що набирають у художній цілісності твору значення: 1. Ангел – посланець Божий, посередник між Богом і людьми; 2. Ангел – приклад найдосконалішого служіння Богові; 3. Ангел – Господній воїн, борець із злими силами. 3-поміж усіх чинів ангелів символічні образи архангелів найчастіше з’являються у структурі художнього тексту. Такі власні назви, як князь Володимир, Іоанн Хреститель, Святий Георгій, пророк Єремія, також належать до групи агіонімів. Аналізуючи вірші Юрія Клена з біблійними сюжетами, добачаємо глибоку закоріненість авторського мовомислення у Святому Письмі.

Ключові слова: сакральна лексика, онім, агіонім, біблійний символ, ангел.

Мысько И. Р. Сакральные лексемы в творчестве Юрия Клена (на примере функционирования агнионимов)

В статье рассматривается промежуточный ряд агнионимов, обозначающий названия ангелов, святых, взятых из Священного Писания обоих заветов. Одной из важнейших проблем, связанных с изучением библейских элементов в художественном произведении, есть проблема *sacrum*'у, поскольку библейский символ в художественном тексте отражает „сакральний” опыт автора, выступая результатом диалога автора с Библией.

Представлен анализ взаимоотношений между текстом Библии и сборником поэзии Юрия Клена. Эволюция сакрализмов прослеживается с учетом лексикографических источников. Образ ангела в поэзии Юрия Клена творит семантическую парадигму, которая состоит из различных символических компонентов, которые набирают в художественной целостности произведения значения: 1. Ангел – посланник Божий, посредник между Богом и людьми; 2. Ангел – пример совершенного служения Богу; 3. Ангел – Господень воин, борец со злыми силами. Из всех чинов ангелов символические образы архангелов чаще всего появляются в структуре художественного текста. Такие имена, как князь Владимир, Иоанн Креститель, Святой Георгий, пророк Иеремия, также относятся к группе агнионимов. Анализируя стихи Юрия Клена с библейскими сюжетами, усматриваем глубокую закоренелость авторского языкового мышления в Священном Писании.

Ключевые слова: сакральная лексика, оним, агнионим, библейский символ, ангел.

Mysko I. R. Religious lexemes in the work of Yuriy Klen (as an example of the ahionim's functioning)

The article deals with a row of intermediate ahionims, indicating the names of angels, saints, taken from the Scriptures of both Testaments. One of the major problems associated with the study of biblical elements in the work is the problem of sacrum, as the biblical symbol in the fiction reflects the „sacred” experience of the author, speaking by the result of the dialogue with the Bible.

The article presents an analysis of the relationship between the Bible and a collection poetry of Yuriy Klen. The evolution of sacral lexicon based on lexicographical sources. The image of an angel in the poetry of Yuriy Klen creates a semantic paradigm that consists of various symbolic components that come into the artistic integrity of the work values: 1. Anhel – the messenger of God, the mediator between God and humans. 2. Angel – the most perfect example of service to God 3. Angel – the Lord warrior, the fighter against evil forces. Among all the ranks of angels the symbolic images of archangels often appear in the structure of a literary text. Such proper names like Prince Volodymyr, Ioan Hrestytel, St. Yuriy, the prophet Jeremiya, also belong to the ahionim's group. They usually consist of two or three components: rank, name and descriptor (apozytyv that often describes a person and acts as an adjective). Yuriy Klen in his poetry weaves ahionims, where down one or two components. It does not add complexity to the reading of images, rather – on the contrary, gives their lapidary and expressiveness. Analyzing poems Yuriy Klen with Bible stories, we see deep authour's roots in the Scriptures. The poet offers the reader a thorough rethinking and new interpretations of biblical symbols, and this realizes not only their right to innovation, but also their duty to give aesthetic view of the world, human's outlook of the twentieth century and its spiritual priorities.

Key words: sacral lexicon, onym, ahionim, Bible symbol, angel

Стаття надійшла до редакції 15.01.2013 р.

Прийнято до друку 24.01.2013 р.

Рецензент – к. філол. н., доц. Ніколаєнко І. О.